

เพลงมหาราชาศิรวาท

ยมโดย เฟิงพงศา*

อาศิรวาท มาจากศัพท์สันสกฤต อาสิสุ (การให้พร) สมรสกับศัพท์บาลีและสันสกฤต วาท (ถ้อยคำ : ความ) และมีการสนธิเรียงตามหลักไวยากรณ์สันสกฤต อาสิสุ เป็น อาสิรุ มีความหมายว่า คำอวยพร ในโอกาสอันเป็นมหามงคล เช่น วันคล้ายวันพระบรมราชสมภพ วันคล้ายวันพระราชสมภพ วันคล้ายวันบรมราชาภิเษก ผู้ประพันธ์จะนำคำ อาศิรวาท มาใช้เป็นชื่อบทสดุดีเทิดพระเกียรติ ในรูปศัพท์ต่าง ๆ เช่น อาเศียรวาท อาศิรวาทมหาราชสดุดี มหาราชาศิรวาท (มหา + ราช + อาสิร + วาท) มหาราชาธิราชวาท (มหา + ราชนี + อาสิร + วาท) ชัยมังคลาศิรวาท (ชัย + มังคล + อาสิร + วาท) ฉัตรมังคลาศิรวาท (ฉัตร + มังคล + อาสิร + วาท) บทอาศิรวาทดังกล่าวนี้ได้สะท้อนให้เห็นว่าสถาบันพระมหากษัตริย์ไทยเป็นศูนย์รวมจิตใจประชาชนไทยทุกหมู่เหล่าในโอกาสอันเป็นมหามงคล จึงได้พร้อมใจแสดงความจงรักภักดีด้วยความซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณ และต่างประจักษ์ในพระบรมเดชานุภาพ และพระบุญญาบารมีอันเป็นร่วมโพธิสมภารที่คุ้มครองไพร่ฟ้าข้าแผ่นดินให้สงบสุขและร่มเย็น

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

บทละครเวทีที่ผู้เขียนบทได้เขียนมาแต่ครั้ง บทพระราชนิพนธ์ เพลงมหาพรตวิกรม ใน
สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ สมัยบรมราชกุมารี ได้ทรงพระราชนิพนธ์เพื่อเฉลิมพระเกียรติ พระ
บาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในวโรกาสมหามงคลที่ทรงเจริญพระชนมพรรษาครบ 5 รอบ เมื่อวันที่ 5
ธันวาคม พุทธศักราช 2550 ทรงใช้จัดประพันธ์ประมาณตลอด จำนวน 10 คำกลอน ผู้แต่งพระราชนิ
ครุบาทศรี คราวนั้น ทูลเกล้าฯ ถวายให้แต่งทำนองเพลง บรรจุเป็นทำนองร้องโหมโรง พระราชนิพนธ์
นักร้อง นักดนตรีไทยทั่วพระราชอาณาเขตร่วมขับร้องและบรรเลงถวายในวันเฉลิมพระชนมพรรษา 5
ธันวาคม พุทธศักราช 2550 คราวนั้น ได้บรรจุเป็นทำนองร้อง รวม 2 เพลง คือ เพลง
มหาพรต จำนวน 5 คำกลอน และ เพลงอภินิหาร จำนวน 4 คำกลอน ดังต่อไปนี้

เพลงมหาพรตวิกรม

เพลงมหาพรต

น้อมเกล้าบวงบังคมพรหมบท	อภินิหารพระผู้ผ่านไฟทอลาม
มหาพรตพระเกียรติระบือลือพระนาม	กัมพูชาความรู้ซึ่งอิงพระคุณ
ว่าทรงธรรมตามกำหนดศัพทพิริ	น่านี้นิเวศน์วิกรมวิเศษคุณ
มฤตยูสาธิตเพิ่มเกษมบุญ	เอกราษฎร์ทั่วไปในแผ่นดิน
เสด็จประพาสทุกสถานในบ้นบ้นเมือง	แดนรุ่งเรืองทวีปแห่งทรงทวีดิน
ทรงดำรงอิทธิฤทธิ์อัน	ทุกท้องถิ่นเกิดวิเศษการ

เพลงอภินิหาร

ทำใจงามมาสมประสงค์ยิ่งพรหม	เหล่าราชบุรุษน้อมเกล้าวิจิตรานต์
ขลุ่ยวิเศษที่พัฒน์น้ำฉ่ำพลา	ฉวตพระพรพวงมณีเฉลิมพระนาม
หัตถ์เทพวิเศษงามประจักษ์นิย	ประจักษ์คำจึ่งร้องทักทายฝน
ทรงฉดัดปรับขึ้นขึ้นกมล	บ้านลาดผดุงฟ้าสยพร

จากบทพระราชนิพนธ์ เพลงมหาพรตวิกรมที่ได้เขียนมานี้มีคำที่ควรศึกษาอยู่ 2 คำ คือ
ราช และ ทศทิวาธรรม ซึ่งผู้เขียนจะได้ให้คำอธิบายตามลำดับต่อไป

คำว่า ราช เป็นคำที่มาจากภาษาสันสกฤตใช้ว่า ราช (ราช) ใช้ในความหมาย
กว้างว่า พระเจ้าแผ่นดินเจ้าอาญา เจ้าชาย และเจ้าแห่งทวยเทพ (วรุณ อินทร์ ยม โสม) นอกจากนี้คำ
ราช ยังเป็นคำที่แสดงความหมายกับคำว่า ราชัน (ราชาธิปไตย) ในภาษาบาลี หรือ ราชันย์ (อนุชริย) ในภาษา
สันสกฤต คือ หมายถึง ชนที่อยู่ในวรรณะกษัตริย์

ความพิเศษเรื่องพระเจ้าแผ่นดินนี้ปรากฏในวรรณคดีหลายเรื่องของล้านนา จากการศึกษาวิชา
การศรัทธา ทำให้ได้ทราบศัพท์เกี่ยวกับกษัตริย์พระเจ้านครล้านนาอยู่ 7 ศัพท์ ดังต่อไปนี้

4. พระบรมราชโองการว่า "ราชาสุเบียงใหญ่ในแคว้นใหญ่ ยศพลยศมหิศรหารเจ้า
พระเจ้านันทนทีโกศล
5. ราช
6. พระ
7. เทวบุตร
- ตำนานทางศาสนาพุทธมณฑล ราช คือ ผู้นำในการสงคราม ดังหลักฐานปรากฏใน ไชยเวท
พราหมณ์ ว่า ทวยเทพได้พร้อมกันโจมตี โสมเทพ เป็นราชปฏิปัติหนึ่งที่เป็นผู้นำในกองทัพเพื่อทำ
สงครามกับทวยเทวดา ในสมัยอุปนิษัท ได้มีวิธีอุปนิษัท กล่าวถึงทวยเทพได้ทำพิธีบวงสรวงพระประชา
บดี เพื่อขออำนาจและพระองค์ได้ส่งโฮวลคือ พระอินทร์ มาเป็นราชแห่งทวยเทพ ทำหน้าที่ผู้นำในยาม
สงครามเช่นเดียวกับ โสมเทพ ตำนานดังกล่าวเป็นที่มาของคติที่ว่า ราชา คือ ผู้จัดตั้งดวงสวรรค์
เป็นผู้นำขงมนุษย์เพื่อที่จะลงนามกับฝ่ายตรงข้าม
- ส่วนในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา จักกัญญสูตร ที่อธิบาย ปฏิกรรม กล่าวถึง พระพุทธ
องค์ได้ตรัสเล่าถึงที่มาของขอบรรพชาธิปไตยว่า เกิดจากความไม่สามารรถดำรงอยู่ต่อไปได้
ของชาวปรโลกุช เมื่อละเลิกอาชญาธรรมต่าง ๆ เกิดขึ้น จึงจำเป็นต้องมีผู้นำชุมชน โดยเลือกผู้ที่มีบุคลิกที่ดี
ที่สุด ผู้ที่กล้าเสียสละตน และนำพาพวกพ้องที่ดีของตนเป็นผู้นำ ทำหน้าที่เป็นผู้นำหาญาติต่าง ๆ มารับ
รับครอบครัวให้เป็นผู้นำเป็นที่ยอมรับกันว่า มหาวรรณสมบัติ หรือ พระอภัยมณีราช คือ พระราชาที่มหาชน
ยกย่องนับถือ

ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਸਮੇਤ ਸੇਵਾਵਾਂ

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรรามาธิบดีจักรีนฤเบดินทร สยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร ทรงเป็นพระมหากษัตริย์องค์ที่เก้าแห่งพระบรมราชจักรีวงศ์ พระองค์ ทรงเป็นมหาราชผู้ทรงพระคุณอันยิ่งใหญ่ พระราชกรณียกิจน้อยใหญ่ พระราชจริยวัตรอันงดงาม และ พระปรีชาสามารถด้านต่าง ๆ ล้วนเป็นปัจจัยให้ประเทศไทยดำรงชีพอย่างร่มเย็นเป็นสุขบรมคคราใดที่ อาณาประชาราษฎร์ประสบความยากแค้น ทุกข์เข็ญและภัยพิบัติต่าง ๆ พระองค์ทรงจัดภัยพิบัติต่าง ๆ ให้หมดสิ้นไปได้ด้วยความเป็นเทวราชและธรรมราชา โครงการต่าง ๆ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ กระแสพระราชดำริสเกี่ยวกับ เศรษฐกิจพอเพียง ล้วนเป็นพระบารมีที่บันดาลความเจริญรุ่งเรืองให้ บังเกิดขึ้น ทรงห่วงใยประชาชนไทยทุกหมู่เหล่าตั้งจะเห็นได้จากกระแสพระราชดำริที่พระราชทานแก่ข้า ราชการที่เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทถวายพระพรชัยมงคล ในพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา ณ พระที่ นังอมรินทร์วโรจชัย เมื่อวันที่ 5 ธันวาคม พุทธศักราช 2541 ตอนหนึ่งว่า

“...ขอทุกท่านจงได้รับพรและไม่ตรีจิตจากใจจริงของข้าพเจ้าเช่นเดียวกัน ความเจริญผาสุก และความตั้งมั่นของบ้านเมืองเป็นสิ่งที่สำคัญสุดที่บุคคลพึงรำลึกและพึงประสงค์ ความเจริญมั่นคงนั้น จะเกิดมีขึ้นได้ได้ด้วยปฏิบัติ บริหารงานของชาติทุกฝ่ายมุ่งที่จะปฏิบัติภาระหน้าที่ของตนให้เต็มกำลัง ด้วยสติความรู้ตัว ด้วยปัญญา ความรู้คิด และด้วยความสุจริตจริงใจ โดยเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมยิ่ง กว่าส่วนอื่น

“ท่านทั้งหลายในที่นี้ ล้วนแต่มีตำแหน่งหน้าที่อันสูงอยู่ในงานของแผ่นดิน จึงควรจะได้ ตระหนักในข้อนี้ให้มาก และชอบที่จะทำความคิดจิตใจให้กระฉ่งแจ่มแจ้ง แจ่มใส เพื่อลดอคติและสร้าง เสริมความเมตตา สามัคคีในกันและกัน แล้วร่วมกันเร่งรัดปฏิบัติสรรพกิจการงาน ให้ประสานเกื้อกูลกัน เพื่อเราทุกคนจะได้สามารถนำพาประเทศชาติให้ก้าวหน้าไปอย่างมั่นคงและบรรลุถึงความวัฒนาผาสุก โดยสวัสดิ์...”

พระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงบำเพ็ญมาตั้งแต่ทรงครองราชย์จน ถึงปัจจุบันได้ทรงยึดมั่นใน ทศพิธราชธรรม เป็นหลักปฏิบัติเสมอมา ทศพิธราชธรรมดังกล่าวนี้ พระ บาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระราชนิพนธ์เป็นพระบรมราชาธิบายไว้ดังต่อไปนี้

พระบรมหารมย์อยู่ที่นั่น คือ ภาณุ ทาไรห์ทาน

“หนึ่งก้าวประกอบบนมะละเอื้อ   ฮนุเคราะห์ระสวาทาณ
เพื่อชนนิกฤษะณู   จุติเพื่อคนพาลอน”

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร

หนังสือประกอบคดีหมายเลข ๖๖	จัดพิมพ์โดยมูลนิธิ
ทรงพิมพ์ด้วยพระกรุณา	จัดพิมพ์โดยมูลนิธิ

พระราชลวณบัตรที่สาม กษัตริย์ประดิษฐ์ การบริหารจัดการทรัพยากรบุคคล

“พี่น้องผู้รักกรุงธนบุรีพราหมณ์
โรงเรียนละครจากคณะคุณพระอินทร์
ขอประณามผู้คิดนำมัทรี
มาขึ้นจะพึงประหลาด”

พระวชิรธรรมบัณฑิต คือ อุรุราช ความชื่อจริง

“หนึ่งวิเทศนิมิตะโต
เป็นวิเทศนิมิตะระชาวัง
อนุวิเทศนิมิตะระชาวัง
อนุวิเทศนิมิตะระชาวัง”

พระราชกรณียกิจที่ ๑ คือ ขยายความรู้

ทั้งนี้ขอขอบคุณผู้เกี่ยวข้อง
 บัณฑิตจะมุ่งมั่น
 ปฏิบัติของคณะท่าน
 รมณ้องภพนิพนธ์

พระราชกรณียกิจที่เด่น คือ ปลูก การเกษตรและเครื่องเสริมหม้อ

“หนึ่งบท เกียรติระ อภุสส
 ด้วยการนำเฟ้นพิระ อุดม
 ภาสโกโหมบย”

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร

“ทนายมีอะไรกับน้องบ๊อง
จนตาเขียวระริบวิธินบป

ประติปัตชนะนังวิธ
จะละล้นเลยเวา”

พระราชกรณียกิจที่แปล คือ อุทิศ การไม่เบียดเบียน

“หญิงสาวบ่งบอกว่า จะเขียน
ป๊อปปูล่าลิตี”

พระเจ้าบรมวงศ์เธอที่แก้ว คือ ขุนทิติ กวามธิดา

“หนังสือแนบจะมีรูปเรา ๒ คน
 ๒ คนควรถ่ายมาลงหนังสือ”

พระราชธรรมข้อสิบ คือ ขวิโธษณ์ ความไม่ประพฤติกิเลสประภณี และตั้งอยู่ในมฤตคาวน

“หนังสือร่างระเบียบว่า ด้	วรชุกติธรรม
ทรงจำพิมพ์ให้ลออก-	สุคนธ์นันทนุวัฒน์

1. การดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการ
 2. การดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการ

คณะกรรมาธิการที่แต่งตั้งขึ้น

โครงการพัฒนาระบบงานสารสนเทศ

บรรณานุกรม

ทัศนีย์ อินตกุล, "จักรพรรดิราชธิเบศร์อินทนิล" ศึกษาศาสตรปริญญ์ 3 : วิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มหาวิทยาลัย, คณะศึกษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526.

ทนต์วี ตราโมท, "สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีกับดนตรีไทย"

เจดีย์พระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, ราชบัณฑิตยสถาน,
2534.

บุษกร กองศักดิ์, วรรณคดีของพระเกียรติ, องค์การคำคุณา, 2537.

ศักดิ์ศรี แยมันลิตา, ศักดิ์ศรีนิพนธ์, กรุงเทพฯ : โขนิพนธ์, 2517.

....., คำบรรยายวิชาวรรณคดี, ม.ป.ท. : ปิณฑิลา, 2518.